

# بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

جایگاه و کارکرد دعا در حق امام عصر (عج) در زندگی منتظران

---

نگارنده:

محمد مویدی

## چکیده

فرا رسیدن دوران ظهور از خواسته های به حق اهل بیت بوده و هست لذا آنچه که رسیدن آن دوران را تسهیل کند مورد عنایت آنان می باشد که دعا یکی از این راه هاست. در منابع شیعی ادعیه فراوانی در ارتباط با امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) وارد شده که نشان می دهد اهل بیت خود به این راه توجه داشته و بر آن اصرار ورزیده اند و هرکس در این مسیر قرار گرفت از این جهت شبیه به آن بزرگواران می شود، دعا برای امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) دستور اهل بیت است و عمل کننده به دستور اهل بیت مورد عنایت و لطف حق تعالی است. این عمل سبب نجات منتظر از حسرت در قیامت است. قرار گرفتن در زمره یاران آن حضرت و امکان دیدار حضرت حجت از برکات دعا بر ایشان است. همچنین خلاصی از مشکلات و رنج ها و امان یافتن از فتنه های آخر الزمان را به همراه دارد. ملائک بر او استغفار می کنند و مصداق کسی است که با زبان خود به یاری اهل بیت پرداخته است.

کلید واژه ها؛ امام زمان، خلاص شدن؛ دیدار؛ دعا؛ شفا؛ نجات؛ یاران

## مقدمه

دعا در اسلام از جایگاه ویژه و بلند مرتبه ای برخوردار است آیات و روایات فراوانی به اهمیت دعا و آداب دعا پرداخته اند؛

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ  
دَاخِرِينَ<sup>۱</sup>

و خدای شما فرمود که مرا با (خلوص دل) بخوانید تا دعای شما مستجاب کنم. آنان که از (دعا و) عبادت من اعراض و سرکشی کنند زود با ذلت و خواری در دوزخ شوند. ترک دعا استکبار خوانده شده: در صحیفه سجادیه ذیل آیه شریفه: «ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ...» چنین آمده؛

بار خدایا! خواندن خود را عبادت نامیدی و ترک آن را استکبار خواندی و برای ترکش دخول در جهنم را وعده دادی.<sup>۱</sup>

مرحوم طبرسی ذیل آیه می گوید: "در این آیه دلالت بر عظمت قدر دعا در نزد خداوند و فضیلت انقطاع بسوی خداوند شده است... «معاویة بن عمار» گوید به حضرت صادق (ع) عرض کردم: فدایت شوم چه می فرمایی درباره دو مرد که داخل مسجد می شوند، یکی نمازش زیادت‌تر و دیگری دعایش زیادت‌تر است، کدام یک از آن دو افضل هستند؟ حضرت فرمود کار هر دو نیکوست، گفتم فهمیدم ولی می پرسم کدام یک افضل هستند؟ فرمود: آنکه نیایش و دعایش بیشتر است! آیا نشنیده‌ای قول خداوند را که می گوید: (ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ...) و فرمود: دعا عبادت بزرگ است.

«زراره» از حضرت باقر (ع) روایت کرده که فرمود درباره این آیه که: بهترین عبادت عبارت از دعا می باشد.

«حنان بن سدير» از پدرش روایت کرده که به «امام باقر» (ع) گفتم کدام یک از عبادتها بهتر است؟ فرمود: هیچ چیزی نزد خداوند بهتر از این نیست که سؤال شود و طلب گردد از آن چه پیش اوست و کسی دشمن تر به خدا نیست از کسی که از عبادت خداوند تکبر کرده و از آن چه نزد خداست سؤال نکند.<sup>۲</sup>

"زراره در ذیل آیه شریفه از امام باقر (ع) نقل می کند: منظور خدای عزوجل از "إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ" دعا کردن منظور است و افضل عبادت ها دعا نمودن است.

زراره می گوید گفتم "إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ" حضرت فرمود "الأواه" همان دعا نمودن است.<sup>۳</sup>

۱ تفسیر نور الثقلین / اعروسی حویزی / ج ۴، ص: ۵۲۷ به نقل از صحیفه

۲ ترجمه مجمع البیان فی تفسیر القرآن / طبرسی فضل بن حسن / ج ۲۱ / ص: ۲۹۲

۳ کافی / کلینی / ج ۲ / ص ۴۶۶ و ۴۶۷

و یا در جای دیگر می فرماید:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أَجِيبْ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَ لِيُؤْمِنُوا  
بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ<sup>۱</sup> چون بندگان من (از دوری و نزدیکی) من از تو پرسند، (بدانند که)  
من به آنها نزدیکم، هر گاه کسی مرا خواند دعای او را اجابت کنم. پس باید دعوت مرا (و  
پیغمبران مرا) بپذیرند و به من بگردند، باشد که (به سعادت) راه یابند.

انبیای گذشته اهمیت ویژه ای به دعا می داده اند. با مطالعه قرآن نمونه های متعددی از  
دعا و مناجات انبیای گذشته نیز یافت می شود:

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ<sup>۲</sup>  
در آن هنگام زکریا (که کرامت مریم مشاهده کرد) پروردگار خود را بخواند، گفت:  
پروردگارا، مرا (به لطف خویش) فرزندی پاک سرشت عطا فرما، که همانا تویی اجابت کننده  
دعا

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَ مِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَ تَقَبَّلْ دُعَاءِ<sup>۳</sup>  
پروردگارا، مرا و کسانی از ذریه ام را نمازگزار گردان، و بار الها دعای مرا بپذیر.

### حجت الهی و وساطت فیض

از آنجا که حجت های الهی واسطه فیض هستند، از این جهت می توان آنان را واسطه  
بین خود و خدای متعال قرار داد و از آنان در خواست نمود:  
پسران یعقوب از پدر خواستند تا برای ایشان طلب مغفرت کند که یعقوب در پاسخ می  
گوید:

قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ<sup>۴</sup>  
به زودی از درگاه خدا برای شما آمرزش می طلبم که او بسیار آمرزنده و مهربان است.

۱ بقره ۱۸۶

۲ آل عمران ۳۸

۳ ابراهیم ۴۰

۴ یوسف ۹۸

توجه به اهل بیت، درخواست از آنان همان عبادت خداوند است و ذکر اهل بیت همان ذکر الله است.

در روایتی امام باقر (ع) می فرماید: **إن ذکرنا من ذکر الله و ذکر عدونا من ذکر الشیطان**<sup>۱</sup> به درستی که یاد ما از یاد خدا است و یاد دشمنان ما از یاد شیطان است.

### اهتمام علمای شیعه به ادعیه

در میان شیعه کتب متعدد و مستقلی در ادعیه و مناجات های الهی و در آداب زیارات اهل بیت تألیف شده مانند کتب المزار الکبیر مشهدی؛ المزار شیخ مفید؛ اقبال الاعمال سید بن طاووس؛ مصباح المتہجد شیخ طوسی، المصباح کفعمی و...

در این کتب و سایر کتب ادعیه، زیارات و مناجات متعددی در خصوص امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) وجود دارد که یا از ناحیه مقدسه صادر شده اند یا از سایر ائمه هدی (علیہم السلام) نقل شده است.

در باب اهمیت توجه به امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) ابن طاووس می گوید: "قبل از این گفتیم که در گذشته پیشوایان ما (علیہم السلام) برای دعا به حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) اهمیت ویژه ای می داده اند که نشانگر اهمیت آن برای اهل اسلام و ایمان بوده است..

امام صادق (ع) و امام کاظم (ع) بر امام زمان (عج) بیشتر دعا می کردند تا برای خودشان و امام رضا (ع) دستور می دادند تا برای امام عصر (عج) دعا نمایند.<sup>۲</sup>

شیخ طوسی از امام رضا (علیہ السلام) روایتی می آورد که ایشان امر می فرمودند به خواندن دعا برای امام منتظر:<sup>۳</sup>

مرحوم کلینی در این باره چنین می آورد: **زراره می گوید اگر ما آن دوران (غیبت امام) را درک کردیم چه عملی انجام دهیم . امام فرمود این دعا را بخوان : اللهم عرفنی نفسک...<sup>۴</sup>**

۱ کافی / کلینی محمد بن یعقوب / ج ۲ / ص ۴۹۶

۲ جمال الأسبوع بکمال العمل المشروع / ابن طاووس، علی بن موسی / ص ۵۰۵

۳ مصباح المتہجد و سلاح المتعبّد / شیخ طوسی ؛ ج ۱ ؛ ص ۴۰۹

۴ کافی / کلینی، محمد بن یعقوب ؛ ج ۱ ؛ ص ۳۳۷

## ادعیه مهدوی

ادعیه وارده در خصوص امام زمان را می توان در چند دسته تقسیم بندی نمود:  
نمازها، قنوت ها، ادعیه بعد از نماز، دعاهای ایام هفته، توسلات به آن حضرت، عریضه ها  
و...

اما از آنجا که غیبت یک دوران طولانی و پایان آن غیر قابل پیش بینی است، این سوال  
به ذهن می رسد که افرادی که به آن حضرت توجه داشته اند و در اوقات دعا نام و یاد آن  
حضرت را زنده نگه داشته اند آیا از این دعا و توجه به آن وجود شریف، بهره ای می برند  
و فایده ای بر دعاهایشان مترتب است؟

در واقع باید دید آیا دعای بر آن حضرت کارکرد و آثاری در زندگی منتظران ایجاد می  
کند یا خیر؟

در این مقاله برای پاسخ به این سوال به کتب متعدد و معتبر شیعی مراجعه شده مانند:  
کافی، مجمع البیان، تفسیر نور الثقلین، جمال الأسبوع، مهج الدعوات، مصباح المتهدج،  
المزار الکبیر و...

و آثار و کارکرد های دعاهای مهدوی مورد بررسی و تحقیق قرار گرفته اند.

### معنای دعا را به خواندن و خواستن ترجمه می کنند

"دعو: دعاء بمعنی خواندن و حاجت خواستن و استمداد است و گاهی مطلق خواندن از  
آن منظور است مثل "فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا"<sup>۱</sup> و گاهی مراد همان در خواست و  
استمداد است مثل "الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ  
الدُّعَاءِ"<sup>۲</sup> دَعْوَةٌ نیز بمعنی خواندن می باشد.

۱ نوح: ۶ (اما دعوت و نصیحتم جز بر فرار و اعراض آنها نیفزود)

۲ ابراهیم: ۳۹ (ستایش خدای را که به من در زمان پیری دو فرزندم اسماعیل و اسحاق را عطا فرمود (و در خواست مرا اجابت کرد)  
که پروردگار من البته دعای بندگان را شنواست.)

وَ إِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي ... وَ قَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ<sup>۳ ۲</sup>

### پیشینه ادعیه مهدوی

تاریخ ادعیه مهدوی به دوران حضور اهل بیت بر می گردد توجه ائمه معصوم به امام عصر و توجه دادن شیعه به رسیدن آن دوران و ترغیب شیعیان به سوی امام عصر خود زمینه ساز دعا برای رسیدن آن دوران بود، که در ضمن مباحث به برخی از آن ها اشاره می شود.

عالمان دینی نیز از دیر باز و از آغاز دوران غیبت به آثار دعا بر آن حضرت توجه داشته اند و سعی می نمودند تا فرهنگ دعا خوانی برای آن حضرت را رواج دهند: سید بن طاووس در مقدمه فلاح السائل می گوید: "... آن گاه که تو برای آن حضرت دعا می کنی قبل از دعا کردن برای خودت و عزیزت، این عمل زودتر به اجابت نزدیک است"<sup>۴</sup> از این رو علما دست به تالیف کتب متعددی در زمینه دعا زدند که در این کتب ادعیه مهدوی فراوان یافت می شوند.

مرحوم مشهدی در کتاب "المزار" خود در «القسم الخامس - باب ۹» پنج دعا و در «القسم الثامن - بابهای ۴، ۵، ۶، و ۷»، شیخ طوسی در "مصباح المتهدجد" در اعمال جمعه، مرحوم راوندی در کتاب "الدعوات" در قسمت «صلوات النبی و الائمه» و «تسبیح النبی و الائمه»، مرحوم کفعمی در کتاب "المصباح" در فصل «الثلاثون» و ... امروزه نیز با توجه به وجود بحران ها و مشکلات روانی متعدد در جوامع و از سوی دیگر مشاهده آرامشی نسبی در افراد مذهبی، محققین متعددی سعی دارند تا رابطه بین دعا با آرامش را کشف نمایند از این رو افراد مختلفی دست به تحقیقات زده و به نکات قابل تاملی دست یافته اند.

۱ بقره: ۱۸۶ (و چون بندگان من (از دوری و نزدیکی) من از تو پرسند، بدانند که) من به آنها نزدیکم، هر گاه کسی مرا خواند دعای او را اجابت کنم. پس باید دعوت مرا (و پیغمبران مرا) بپذیرند و به من بگردند، باشد که (به سعادت) راه یابند.

۲ غافر: ۶۰ (و خدای شما فرمود که مرا با (خلوص دل) بخوانید تا دعای شما مستجاب کنم).

۳ قاموس قرآن / قرشی، علی اکبر / ج ۲ / ص ۳۴۴

۴ فلاح السائل و نجاح المسائل / ابن طاووس، علی بن موسی / ص ۴۵

البته این گروه در مورد ارتباط با خدا به تحلیل پرداخته اند اما از آنجا که از نگاه شیعه دعا به امام عصر ارتباط با شخص نیست بلکه یک ارتباط الهی است و شیعه ایشان را یک نجات بخشی الهی می بینید از این رو ارتباط با ایشان در راستای ارتباط با خدا دانسته می شود.

### آثار دعا از نگاه محققان:

در زمینه دعا بر امام عصر نکات متعددی بیان شده که به گوشه هایی از آن پرداخته می شود:

دعا " فرج و گشایش حقیقی دعا کننده؛ باعث زیاد شدن نعمت های الهی، مایه ی جلب عنایت و محبت ائمه اطهار است؛ نشانه ی منتظر بودن است (و افضل اعمال انتظار فرج است.)؛ شیطان از دعا کننده دور می شود؛ از فتنه های آخرالزمان و دام های شیطان در امان می ماند؛ امام زمان و ائمه اطهار(ع) او را دعا می کنند؛ امام زمان و ائمه اطهار(ع) او را شفاعت می کنند؛ دعایش به اجابت می رسد؛ بلا از او دفع می گردد؛ روزیش زیاد می شود؛ گناهانش آمرزیده می گردد؛ زیارت آن حضرت در خواب و بیداری نصیبش می شود؛ اگر پیش از ظهور از دنیا برود، در زمان ظهور حضرت رجعت می کند؛ ایمانش فزونی می یابد؛ به فیض برادری پیامبر می رسد؛ به واسطه ی دعای او فرج امام زمان(عج) نزدیک می گردد؛ به عهد الهی وفا کرده است؛ آثار و فوائد نیکی به والدین به وی داده می شود؛ سبب طول عمر می گردد؛ فهمش از قرآن بیشتر می گردد؛ از عقوبت های اخروی در امان می ماند؛ در هنگام مرگ با وی مدارا می شود؛ در درجه ی امیرالمومنین علی (ع) با وی قرار می گیرد؛ محبوب ترین خلق در نزد پروردگار عالم می گردد؛ سیئاتش به حسنات تبدیل می گردد؛ خداوند او را در عبادت تایید می کند؛ به برکت او، عقوبت و بلا از اهل زمین دور می شود؛ ثواب خونخواهی امام حسین (ع) به او داده می شود؛ در روز قیامت نورش درخشان می گردد؛ شفاعت او در باره ی هفتاد هزار تن از گناه کاران پذیرفته می شود؛ بی حساب داخل بهشت می شود؛ فرشتگان برای او استغفار و در حقش دعا می کنند؛ ثواب عبادت تمام بندگان را به او می دهند؛ ثواب شهادت در رکاب رسول الله (ص) را می یابد؛ ثواب شهادت در رکاب امام زمان(عج) را می یابد؛ ثواب حج و عمره و دو ماه اعتکاف در



مسجد الحرام و روزهی آنها به او می‌رسد؛ صدهزار حاجت او در قیامت روا می‌گردد؛ ثواب هزار سال خدمت پروردگار که یک چشم بر هم زدن در آن معصیت نباشد را به او می‌دهند؛ خداوند سایه‌ی هفتاد و پنج هزار فرشته را بر سر او می‌گستراند!<sup>۱</sup>

"دعا نشان‌گر علاقه و محبت مسلمانان به ایشان است؛ دعا اظهار تجدید عهد و پیمان با آن حضرت است؛ دعا سبب زنده نگه داشتن یاد امام غایب در دل منتظران می‌گردد؛ سبب رسیدن به مقام رضوان الهی می‌گردد؛ موجب فرج آن حضرت و نیز فرج و گشایش در زندگی مؤمنان می‌شود؛ دعا موجب قرب الهی است<sup>۲</sup>

عده‌ای از محققین که معمولاً غربی هستند به ارتباط بین مذهب و مسائل روانشناختی پرداخته‌اند: فرانکل و هویت، ۱۹۹۴؛ ویلکوک و همکاران، ۱۹۹۹؛ ویترو و سویین، ۱۹۹۲؛ آیل، مولیگان، جورجیو و ریس - اورتیز گزارش کردند که در بررسی شان درباره ۱۵۵ مرد، فعالیت مذهبی درونی (مثل دعا، خواندن کتاب مقدس) به طور معناداری با رضایت از زندگی، رابطه مثبت دارد...

رابطه بین مذهبی بودن افراد و بهداشت روانی در جمعیت‌های گوناگون گزارش شده است. نتایج این مطالعات حاکی از آن است که میزان شرکت در کلیسا با افسردگی رابطه‌ی منفی (معکوس) دارد، به گونه‌ای که میزان افسردگی در بین کسانی که به کلیسا می‌روند، تقریباً نصف میزان آن در افرادی است که به کلیسا نمی‌روند... این افراد همچنین سطوح بالایی از قوی بودن من، همدلی و رفتار اجتماعی انسجام یافته را به نمایش می‌گذارند.

مذهب می‌تواند از طریق افزایش توانایی افراد در حفظ بهزیستی کلی، به ویژه در بین افراد مسن، در محافظت از سلامت جسمی افراد سهیم باشد.<sup>۳</sup>

"روانکاو به نام فرانکل که هستی‌گرا بود، رویکرد درمانی خود را لوگوتراپی یا معنا درمانی نامید. او مدت سه سال در بازداشتگاه آشویتس و داخائو زندانی بود. در همان جا

۱ امید انقلاب: شهریور ۱۳۸۸ / شماره ۴۰۳ چهل اثر دعا برای تعجیل در ظهور امام عصر ارواحنا له‌لفدها نرم افزار آخرین امید

۲ حسن احمدی/ [www.mehrebikaran.com](http://www.mehrebikaran.com)

۳ Bashgah.net باشگاه اندیشه روان‌شناسی دین و نقش دین در سلامت جسم و روان / شنبه ۲۸ بهمن ۱۳۹۱

بود که فهمید "فقط کسانی می توانستند زنده بمانند که به آینده می اندیشیدند و هدفی در آینده داشتند و در جستجوی یافتن معنایی در آینده بودند<sup>۱</sup>  
بررسی نشان می دهد ، نیاز به مصرف دارو در آن دسته از بیمارانی که برنامه منظمی برای دعا و نیایش دارند، به مراتب کمتر از دیگران است"<sup>۲</sup>.

## آثار و کارکردهای دعا برای صاحب الزمان

در نگاه اول دعا برای امام عصر صرفاً یک امر معنوی است و آثار و فوایدی بر آن دیده نمی شود و شاید افراد به آثار و نتایج بالفعل و موجود آن بی توجه باشند اما با تامل در ادعیه و آثار نقل شده در روایات به ارزش و اهمیت آن پی برده می شود و معلوم می گردد دعا آثار فراوانی بر زندگی یک منتظر فراهم می آورد هرچند در حال حاضر ظهوری اتفاق نیفتد اما آن فواید و نتایج در زندگی، نقش خود را ایفا می کنند که در اینجا به برخی آثار اشاره می شود:

شبهت به امام زمان و اهل بیت علیهم السلام  
خواندن دعا برای آن حضرت و تقاضای تعجیل در فرج آن امام همام، از این جهت شخص را شبیه اهل بیت قرار می دهد که خواسته و دعای خود امام عصر هم تعجیل در فرج بوده و هست.

ابن طاووس از وجود مقدس امام زمان قنوت هایی را نقل می کند که در آن خود ایشان برای ظهور دعا می کنند:

قنوت امام عصر(ع)

اللهم صل علی محمد و آل محمد - و أكرم أولیاءک بإنجاز وعدک و بلغهم درک ما یأملونه من نصرک و اکفف عنهم بأس من نُصب الخلف علیک... اللهم فأذن بذلک و افتح طرقاته و سهل خروجه و وطئ مسالکة و اشرع شرائعه و أید جنوده و أعوانه و بادر بأسک القوم الظالمین ...

قنوتی دیگر از آن حضرت

... أنجز لي ما وعدتني و اجمع لي أصحابي و صبرهم و انصرني على أعدائك و أعداء رسولك و لا تخبب دعوتي فإني عبدك ابن عبدك و ابن أمتك أسير بين يديك سيدي أنت الذي مننت علي بهذا المقام و تفضلت به علي دون كثير من خلقك أسألك أن تصلي علي محمد و آل محمد و أن تنجز لي ما وعدتني إنك أنت الصادق و لا تخلف الميعاد و أنت علي كل شيء قدير " ۱

نه تنها خود آن حضرت بلکه اهل بیت در انتظار ظهور آن حضرت بوده اند و برای ظهور دولت حق دست به دعا می شده اند:

" راوی می گوید بعد از نماز ظهر خدمت امام صادق رسیدم دیدم دستان را به آسمان بلند کرده و اینگونه دعا می کند

أی سامع کل صوت أي جامع أي باری کل نفس بعد الموت ... أنجز لولیک و ابن نبیک الداعی إلیک یا ذنک و أمینک فی خلقک و عینک فی عبادک و حجتک علی خلقک علیه صلواتک و برکاتک و عده اللهم أیده بنصرک و انصر عبدک و قو أصحابه و صبرهم و افتح لهم من لدنک سلطانا نصیرا و عجل فرجه و أمکنه من أعدائک و أعداء رسولک یا أرحم الراحمین - قلت ألیس قد دعوت لنفسک جعلت فداک قال دعوت لنور آل محمد و سائقهم و المنتقم بأمر الله من أعدائهم ... ۲

سید بن طاوس دعایی را از امام موسی بن جعفر علیه السلام نقل می کند که از تعقیبات نماز عصر آن امام همام بوده:

" أنت الله لا إله إلا أنت الأول و الآخر و الظاهر و الباطن ... أن تصلي علي محمد و آله و أن تعجل فرج المنتقم لك من أعدائك و أنجز له ما وعدته يا ذا الجلال و الإكرام "

راوی می گوید در مورد چه کسی دعا کردی؟ آن حضرت فرمودند: "او مهدی آل محمد است... " ۳

۱ مهج الدعوات و منهج العبادات / ابن طاووس، علی بن موسی / الف / ص ۶۷ و ۶۸

۲ فلاح السائل و نجاح المسائل / ابن طاووس، علی بن موسی / اب / ص ۱۷۰

۳ فلاح السائل / ابن طاووس، علی بن موسی / اب / ص ۱۹۹

## عمل به دستور اهل بیت است

در باب اهمیت اهل بیت به دعا بر آن حضرت، ابن مقاتل می گوید:

امام رضا (ع) فرمودند در قنوت نماز جمعه چه می گویند

گفتم: هر آنچه بقیه می گویند"

حضرت فرمود: آنگونه که بقیه می گویند نگو بلکه به این صورت قنوت بخوان:

اللهم أصلح عبدك و خليفتك بما أصلحت به أنبياءك و رسلك و حفه بملائكتك و أیده بروح القدس من عندك و اسلكه من بين يديه و من خلفه رصدا يحفظونه من كل سوء و أبدله من بعد خوفه أمنا يعبدك لا يشرك بك شيئا و لا تجعل لأحد من خلقك على وليك سلطانا و ائذن له في جهاد عدوك و عدوه و اجعلني من أنصاره إنك على كل شيء قدير"

یا در توقیع شریف آن حضرت است که:

و أكثروا الدعاء بتعجيل الفرغ فإن ذلك فرجكم (ابن بابویه، محمد بن علی / ج ۲ / ص ۴۸۳)

## تعجیل در فرج

اگر دعا و خواندن و خواستن از روی حقیقت و درک نیاز به حضور امام باشد این دعا اجابت می شود.

" راوی می گوید: شنیدم که حضرت ابو عبد الله صادق علیه السلام فرمود: خداوند به ابراهیم وحی فرستاد که برایش فرزندی متولد خواهد شد، آن جناب این خبر را به ساره داد. ساره گفت: آیا من فرزندی خواهم زایید در حالی که پیرزنم؟ پس خداوند به ابراهیم وحی فرستاد که او (ساره) خواهد زایید و فرزندانش چهارصد سال عذاب خواهند شد به خاطر این که سخن مرا رد کرد.

امام صادق علیه السلام فرمود: وقتی عذاب و سختی بر بنی اسرائیل طول کشید، به درگاه خداوند چهل روز گریه و ناله کردند، پس خداوند به موسی و هارون وحی فرستاد که بنی اسرائیل را خلاص کنند، و از صد و هفتاد سال صرف نظر کرد.

حضرت صادق علیه السلام افزود: شما نیز همین طور اگر این کار را بکنید خداوند فرج ما را می‌رساند، ولی اگر چنین نباشید این امر تا آخرین حدّ خواهد رسید.<sup>۱</sup>  
در کافی شریف روایات متعددی در زمینه تغییر قضا بوسیله دعا آورده شده که یک روایت آورده می‌شود

إن الدعاء یرد ما قد قدر و ما لم یقدر... بدرستیکه دعا برمی‌گرداند آنچه را که تقدیر شده و آنچه که مقدر نگشته است<sup>۲</sup>

### نجات از حسرت در قیامت

دعا برای آن حضرت مصداق ذکر اهل بیت است و ذکر اهل بیت مانع حسرت روز قیامت است.

امام صادق (ع): ما اجتمع فی مجلس قوم لم یذکروا الله عز و جل و لم یذکرونا إلا کان ذلک المجلس حسرةً علیهم یوم القیامة<sup>۳</sup>  
اگر اجتماعی شکل گیرد و نه نامی از خدا برده نشود و نه نامی از ما اهل بیت، آن مجلس سبب حسرت در قیامت می‌شود.

### خشنودی قلب معصوم از عمل او

دعا در حق امام در حقیقت نصرت زبانی اوست از این رو دعا کننده بر آن حضرت مستحق دعای امام معصوم است

حکمی دعبل الخزاعی قال: دخلت علی سیدی و مولای علی بن موسی الرضا ع ... فلما رأنی مقبلا قال لی مرحبا بک یا دعبل مرحبا بناصرنا بیده و لسانه<sup>۴</sup>  
دعبل می‌گوید خدمت امام رضا (ع) رسیدم... ایشان به من فرمودند: آفرین بر تو ای دعبل، آفرین بر کسی که ما را با دست و زبانش یاری کند.

۱ بحار الانوار/ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی/ ۱۴۰۳ ق/ ج ۵۲ / ص ۱۳۱

۲ کافی/ کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق / ج ۲ / ص ۴۶۹

۳ کافی/ کلینی محمد بن یعقوب / ج ۲ / ص ۴۹۶

۴ بحار الانوار/ علامه مجلسی / ج ۴۵ / باب ۴۴ / ص ۲۴۲

مرحبای اول در خصوص دعبل است اما بعد از آن خشنودی امام شامل همه کسانی است که با دست و زبان یاری حق می کنند.

### قرار گرفتن در زمره یاران آن حضرت:

طبق روایت خواندن دعای عهد سبب می شود که قاری آن دعا جزء یاران امام عصر قرار بگیرد و حتی اگر از دنیا رفته باشد به دنیا باز گردد، خدای تعالی در قبال هر کلمه آن هزار حسنه به او عطا فرماید و هزار گناه از او محو نماید:

" من دعا إلى الله أربعين صباحا بهذا العهد كان من أنصار قائمنا عليه السلام، فإن مات قبله أخرجته الله تعالى من قبره، و أعطاه الله بكل كلمة ألف حسنة، و محاه عنه ألف سيئة، و هو: اللهم رب النور العظيم..."<sup>۱</sup>

و دعای عهد دیگری را ابن طاووس می آورد که: خواننده این دعا نامش در دیوان امام عصر ثبت می شود و هنگام قیام آن حضرت او را به نام خود و نام پدرش می خوانند و آن دعا چنین است:

اللهم يا إله الآلهة يا واحد يا ... و أتقرب إليك بالإمام القائم العدل المنتظر المهدي إمامنا و ابن إمامنا صلوات الله عليهم أجمعين يا من جل فعظم و [هو] أهل ذلك فعفا و رحم ...<sup>۲</sup>

### دیدار یار

در روایت چنین آمده:

"عنه (أبو عبد الله ع) قال: من قال بعد صلاة الفجر و بعد صلاة الظهر - اللهم صل على محمد و آل محمد و عجل فرجهم لم يمتم حتى يدرك القائم"<sup>۳</sup>

هر کس بعد از نماز های صبح و ظهر بگوید " اللهم صل على محمد و آل محمد و عجل فرجهم " نمی میرد مگر آنکه امام زمان (ع) را ملاقات کند.

۱ المزار الكبير/ ابن مشهدي، محمد بن جعفر/ ص ۶۶۳

۲ مهج الدعوات و منهج العبادات/ ابن طاووس، علی بن موسی / ص ۳۳۴

۳ مصباح المتهجد و سلاح المتعبّد/ طوسی، محمد بن الحسن/ ج ۱ / ص ۳۶۸

یا در روایت آمده هر کس این دعا را بعد از هر فریضه بخواند آن حضرت را در خواب یا بیداری می بیند

بسم الله الرحمن الرحيم بلغ مولانا صاحب الزمان اینما کان و حیثما کان...<sup>۱</sup>

### یافتن عمر طولانی و دیدار

روایت است که هر کس این دعا را بعد از نماز های واجب خود بخواند تا آن اندازه که بخواهد عمر می کند (یا آنقدر زندگی می کند تا از زندگی خسته شود) و لیاقت دیدار امام عصر را می یابد:

" اللهم صل علی محمد و آل محمد اللهم إن رسولک الصادق المصدق صلواتک علیه و آله قال إنک قلت ما ترددت فی شیء أنا فاعله کترددی فی قبض روح عبدی المؤمن یکره الموت و أنا أکره مساءته اللهم فصل علی محمد و آل محمد و عجل لأولیائک الفرج و النصر و العافیة و لا تسوؤنی فی نفسی و لا فی فلان قال و تذکر من شئت [نام کسی را که می خواهد می برد]"<sup>۲</sup>

### شفا از بیماری

مرحوم کفعمی روایتی را از امام صادق (علیه السلام) نقل می کند که برای درمان بیماری داود بن زربی نوشت: یک صاع (یک من) گندم بخر، بر پشت بخواب و آن را بر روی سینه ات بپاش و بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي إِذَا سَأَلَكَ بِهِ الْمُضْطَرُّ كَشَفَتْ مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ، وَمَكَّنْتَ لَهُ فِي الْأَرْضِ، وَجَعَلْتَهُ خَلِيفَتَكَ عَلَى خَلْقِكَ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدًا وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُعَافِيَنِي مِنْ عِلَّتِي .

خدایا من تو را می خوانم به حق آن اسمی که وقتی مضطر تو را بخواند ضرر و بدی را از وی بردارد و او را در زمین مسلط کنی و وی را خلیفه بر خلق خود قرار دهی اینکه بر محمد و اهل بیت وی درود بفرستی و مرا از بیماریم برهانی.

۱ بحار الانوار/ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی/ ج ۸۳ / ص ۶۱

۲ مکارم الاخلاق/ طبرسی، حسن بن فضل / ص ۲۸۴

سپس بنشین و گندم را از اطراف جمع کن و همان را تکرار کن و به هر مسکینی مدی (ده سیر) از آن گندم بده و مجدد همان دعا را بخوان.<sup>۱</sup>  
داوود گفت: این کار را کردم مثل اینکه از زنجیرهایی یافتم و دیگران نیز انجام دادند و نتیجه گرفتند.

### خلاصی از بند

کفعمی در مصباح نقل می کند که حضرت حجت به محبوسی دعایی را یاد داد که بوسیله آن دعا از بند رهایی یافت  
[إلهی] اللهم عظم البلاء و برح الخفاء...<sup>۲</sup>

### نجات از فتنه های دوران غیبت

در کنار ثبات قدم در پذیرش ولایت اهل بیت مسئله دعا برای تعجیل فرج یک مسئله کلیدی است تا آنجا که یکی از شرایط نجات از ورطه های دوران غیبت به حساب آمده است.

در روایتی امام عسکری به احمد بن اسحق می فرماید: " لا ینجو فیها من الهلکة إلا من ثبته الله عز و جل علی القول بإمامته و وفقه فیها للدعاء بتعجیل فرجه"<sup>۳</sup>  
در دوران غیبت کسی نجات نمی یابد الا کسانی که خدای تعالی آنها را در امامت ثابت قدم نگه دارد و او را به دعا برای تعجیل فرج توفیق دهد.

### استغفار ملائک

دعای معروف به دعای افتتاح که طبق نقل اقبال؛ خواندن این دعا در شب های ماه رمضان سبب می شود ملائک دعا را بشنوند و برای خواننده این دعا استغفار کنند:

۱ المصباح/ کفعمی، ابراهیم بن علی عاملی/ ص ۱۵۰

۲ المصباح/ کفعمی، ابراهیم بن علی عاملی/ ۱۷۶

۳ کمال الدین/ ابن بابویه، محمد بن علی/ ج ۲ / ص ۳۸۴



اللهم انى افتتح الثناء بحمدك و انت مسدد للصواب بمنك...<sup>۱</sup>

## جمع بندی و نتیجه گیری

از مجموع آنچه ذکر شد می توان به این نتایج رسید:

تعمیل فرج مورد عنایت اهل بیت بوده به طوری که هم برای تجلیل فرج دعا می کرده اند هم سایرین را بر این امر ترغیب و تشویق می نموده اند لذا عمل به دستور ایشان هم شخص منتظر را از لحاظ رفتاری شبیه اهل بیت می کند و هم از آن جهت که به دستور ایشان عمل نموده مورد توجه و لطف خدای تعالی قرار می دهد.

قیامت یکی از صحنه های هول انگیز است و نجات از آن هول ها از اهم خواسته های یک مومن است، کسی که به یاد اهل بیت و امام عصر می پردازد از هول و اضطراب قیامت خلاصی می یابد.

از آنجا که او با زبان به یاری اهل بیت پرداخته است مورد دعای ایشان قرار می گیرد و دعای ایشان نیز بر اساس روایت مستجاب است.

یافتن عمری طولانی و لیاقت دیدار با آن حضرت از بزرگ ترین آرزوهای فرد منتظر است با دعا به آن حضرت و خواندن ادعیه صادره می توان به این سعادت دست یافت. قرار گرفتن در زمره یاران حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه) از بزرگ ترین و عالی ترین خواسته های یک مومن واقعی است که در کنار عمل به سایر وظایف از طریق ادعیه می توان به این مهم دست یافت.

نه تنها مشکلات آخرتی بلکه مشکلات دنیایی مانند بیماری ها نیز با عنایت و توجه یافتن به آن حضرت می توانند مرتفع گردند. منتظر، از بند رنج جسم خلاصی می یابد تا علاوه بر سعادت آخرت زندگی سعیدی را پیش رو داشته باشد.

آنانی که اسیر بند ظالمین هستند با دعا و توجه به صاحب الزمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) خلاصی می یابند.

۱ الإقبال بالأعمال / ابن طاووس، علی بن موسی / ج ۱ / ص ۱۳۸

فتنه ها و بلاهای آخرالزمان از نگرانی ها و چالش های پیش روی مومنین است که یکی از راه های نجات از این مهالک دعا برای تعجیل فرج است.

خواندن دعا مورد توجه ملائک است لذا آنان برای خواننده دعا، استغفار می کنند. از همه مهم تر آنکه این دعاها می توانند فرج را نزدیک تر کنند تا جامعه جهانی زودتر از بند بی بند و باری خلاصی یابند.

پس دعا برای آن موعود الهی پر خیر و برکت تر از آن است که تصور می شود، جامعه شیعه از طریق ادعیه مهدوی این مسیر پر خطر را با اطمینان و صلابت بیشتری می تواند عبور کند.

رواج بیشتر این ادعیه و تبلیغ و تبیین آن ها خیرات و برکات فراوانی را به همراه دارد. مایه امید و نشاط جامعه و ایمنی از خطرات فراوانی است که روز به روز به حجم آن ها افزوده می شود.

رواج فرهنگ دعا خوانی از طریق رسانه های دیداری، شنیداری و مکتوب، گسترش ادعیه در مدارس، قرار گرفتن این متون در متن درسی محصلین می تواند از ابتدایی ترین طرق در جهت بسط و گسترش این فرهنگ و حفظ جامعه شیعه از خطرات فراوان باشد.

## منابع

عروسی حویزی، عبد علی بن جمعه / تفسیر نور الثقلین / ۱۴۱۵ق / ج ۴، ص: ۵۲۷  
طبرسی فضل بن حسن / ترجمه مجمع البیان فی تفسیر القرآن / ۱۳۶۰ ش / ج ۲۱، ص: ۲۹۱ و  
۲۹۲

کلینی، محمد بن یعقوب / الکافی (الإسلامیة) / ۱۴۰۷ق  
ابن طاووس، علی بن موسی / د / جمال الأسبوع بکمال العمل المشروع / اجلد، دار الرضی  
- قم، چاپ: اول، ۱۳۳۰ ق

طوسی، محمد بن الحسن / مصباح المتهدّج و سلاح المتعبّد / اجلد، مؤسسه فقه الشیعه -  
بیروت، چاپ: اول، ۱۴۱۱ ق

قرشی، علی اکبر / قاموس قران  
ابن طاووس، علی بن موسی / ب / فلاح السائل و نجاح المسائل  
امید انقلاب: شهریور ۱۳۸۸ - شماره ۴۰۳ چهل اثر دعا برای تعجیل در ظهور امام عصر  
ارواحنا له لفداه نرم افزار آخرین امید

(حسن احمدی / [www.mehrebikaran.com](http://www.mehrebikaran.com))

شنبه ۲۸ بهمن ۱۳۹۱ [Bashgah.net](http://Bashgah.net) باشگاه اندیشه روان شناسی دین و نقش دین در  
سلامت جسم و روان

### Weblog Themes By WeblogSkin

ابن طاووس علی بن موسی / الف / مهج الدعوات و منهج العبادات / ص : ۶۷  
ابن طاووس، علی بن موسی / ب / فلاح السائل و نجاح المسائل / اجلد، بوستان کتاب - قم،  
چاپ: اول، ۱۴۰۶ ق. ص ۱۷۰ و ص ۱۹۹

طوسی، محمد بن الحسن، مصباح المتهدّج و سلاح المتعبّد، اجلد، مؤسسه فقه الشیعه -  
بیروت، چاپ: اول، ۱۴۱۱ ق / ج ۱ / ص ۳۶۷ و ۳۶۸

ابن بابویه، محمد بن علی / کمال الدین و تمام النعمه / ۱۳۹۵ق  
مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار (ط -  
بیروت)، ۱۱۱جلد، دار إحياء التراث العربی - چاپ: دوم، ۱۴۰۳ ق. ج ۸۳ : ص ۶۱

ابن مشهدي، محمد بن جعفر، المزار الكبير / ١ جلد، دفتر انتشارات اسلامي وابسته به جامعه  
مدرسين حوزه علميه قم / چاپ: اول، ١٤١٩ ق.

ابن طاووس علي بن موسى / الف / مهج الدعوات و منهج العبادات / ص : ٣٣٤  
طبرسي، حسن بن فضل، مكارم الأخلاق، ١ جلد، شريف رضى - قم، چاپ: چهارم، ١٤١٢ ق  
/ ١٣٧٠ ش. مكارم الأخلاق : ؛ ص ٢٨٤

كفعمي، ابراهيم بن علي عاملي، المصباح للكفعمي (جنة الأمان الواقية و جنة الإيمان  
الباقية)، ١ جلد، دار الرضى (زاهدي) - قم، چاپ: دوم، ١٤٠٥ ق. ص ١٥٠ و ١٧٠  
بحار الأنوار (ط - بيروت) / ج ٤٥ / باب ٤٤ ما قيل من المراتي فيه صلوات الله عليه ..... ص  
٢٤٢ :

ابن طاووس، علي بن موسى / ج / الإقبال بالأعمال / ١٣٧٦ ش / ج ١ / ص ١٣٨  
(Toolbar آفتاب روان درماني و معنويت، روزنامه رسالت)